

Nr 331.

Av herr **Sundström m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m.*

Föreliggande proposition innesluter en fråga, som allt sedan den moderna skolundervisningen genomfördes i vårt land varit en utav småfolkets stora livsfrågor. Här ifrågasättes ju ingenting mindre än att göra folkskolan till en för alla gemensam bottenskola, varifrån omedelbar övergång till högre skolor, då i första hand till realskola eller kommunal mellanskola, skall äga rum.

Således blir här fråga om en fri tävlan för alla barn genom sin visade begävnin, flit och energi att arbeta sig fram och fortsätta sina studier i de högre skolformerna. Detta förhållande torde utan tvivel på alla områden i samhällslivet komma att medföra mycket goda och gynnsamma verkningar.

Nu torde dock kunna få erinras om att särskilt under de senare åren ha nog, vad städer och stadslignande samhällen beträffar, för folk i allmänhet rätt stora möjligheter förefunnits att låta sina barn få del av den högre skolutbildningen. Den här föreliggande reformen kan därför betraktas som en ur alla synpunkter möjlig likställighet mellan stads- och landsungdom. När så obestriddigen är förhållandet, måste man givetvis se till att frågan löses på ett sådant sätt att syftet därmed även för landsbygdens barn blir praktiskt och ekonomiskt realiserbart. Skulle detta icke ske, blir ju hela reformen för dessa endast en tom gest.

Departementschefen statsrådet Almqvist har också uti propositionen sid. 18 och 19 rört sig med dessa problem men icke, vad vi kunnat finna, framlagt något förslag till deras lösning.

Han skriver emellertid, »det gäller att åvägabringa en sådan utformning av skolsystemet, att de bildningsmöjligheter, de högre skolorna erbjuda, kunna bekvämt utnyttjas icke blott av dem, som av ålder företrädesvis tagit dem i anspråk för sina barns undervisning utan jämväl av de stora skikt inom samhället, vilka först på senare tid vunnit politisk fullmyndighet».

»I detta krav», säger han, »mötas individens välgrundade anspråk och samhällets välförstådda intresse. För den enskilde gäller det att, utan hänsyn till social eller ekonomisk ställning, få åt sig tryggad rätten att vinna dess

utbildning för verksamhet i samhällets tjänst, som anlag och utrustning anvisa. För samhället framstår det som en bjudande plikt att intet underlåta för att de yttre hinder, som hittills upprest sig mot förhandenvarande bildningstillfällens utnyttjande av alla, oavsett sociala eller ekonomiska villkor, undanröjas. Endast på denna väg kunna i längden de för de skilda samhällsfunktionerna mest skickade personliga krafterna hållas tillgängliga.»

»Ingenting får underlåtas att förhindra, att de ungas tillträde till högre undervisningsanstalter blir beroende väsentligen av föräldrarnas sociala och ekonomiska ställning», skriver departementschefen.

Med fullt erkännande av dessa sunda och bärande grundsatser, anse vi det nödvändigt för att verkligen tillgodose den stora landsortsbefolkningens berättigade likställighet med den övriga befolkningens att billighet och rättvisa kräva att även undersökes möjligheten för en sådan ekonomisk lösning.

Det är ju så att kostnaden för själva skolundervisningen i och för sig icke är så betungande att den omöjliggör för föräldrarna att låta sina barn fortsätta skolan. Däremot är för dem, som icke bo på plats, där skolan är förlagd, uppehållskostnaden i flesta fall oöverkomlig, vadan således dessa sakna alla möjligheter att komma i åtnjutande av vad här rätteligen borde vederfaras alla, som därtill visat sig äga nödiga förutsättningar.

Om man sedan tänker på att hinder av detta slag icke i någon mån undanröjas, så kommer i och med ett antagande av denna skolreform i övrigt en ytterligare stimulans för folk att söka sig in till städerna, något som av alla djupt är att beklaga.

Med anledning av vad här anförts tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, måtte uttala sig för att statsbidrag bör lämnas för i motionen avsett ändamål — eventuellt under villkor att vederbörande kommun anslår enahanda belopp;

eller ock, om detta yrkande icke kan bifallas,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära utredning och förslag i frågan om statsunderstöd till mindre bemedlade elever vid kommunala mellanskolor och statsläroverk.

Stockholm den 11 mars 1927.

Fredrik Sundström.

Ernst Hage.

Hans Morfeldt.

Nils Olsson.

Mauritz Västberg.

Helmer Molander.

Herman Smedh.

Ivar Engberg.

Herman Norling.

Abel Andersson.